

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työsopimuslain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslakia siten, että vapaaehtoisen lisäeläketurvan ollessa työsuhteen ehto se olisi liikkeen luovutuksen yhteydessä samassa asemassa kuin muutkin työsuhteen

ehdot. Muutoksella selkeytettäisiin nykyistä oikeustilaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Voimassa oleva työsopimuslaki (55/2001) on tullut voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2001. Työsopimuslain 1 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Työntekijät siirtyvät siten automaattisesti liikkeen luovuttajan palveluksesta luovutuksensaajan palvelukseen, ja heidän työsuhteidensa ehdot säilyvät entisinä liikkeen luovutuksesta huolimatta. Korkein oikeus on kuitenkin ratkaisussaan KKO 2001: 72 päätenyt siihen, että liikkeen luovutuksensaaja ei ole työsopimuslain perusteella vastuussa luovuttajan työntekijöilleen järjestämästä vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta, vaikka lisäeläketurva olisi ollut liikkeen luovuttajan ja työntekijän välisen työsuhteen ehto. Ratkaisussa lisäeläketurva on näin ollen asetettu eri asemaan kuin muut työsuhteeseen liittyvät etuudet.

Työnantaja voi täydentää pakollista lakisääteistä eläketurvaa vapaaehtoisella eläketurvalla, jolla tarkoitetaan neuvoston asetuksen 1408/71 mukaiseen pakolliseen ja lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumattomia etuuksia. Vapaaehtoinen eläketurva voidaan järjestää esimerkiksi eläkesäätiölaissa (1774/1995) tarkoitetussa eläkesäätiössä, vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitetussa vakuutuskassassa, henkivakuutusyhtiössä vakuutusopimuslain (543/1994) mukaisena ryhmähenkivakuutuksena tai työnantajan tasevarauksena. Luovutuksensaajan velvollisuudesta noudattaa työsuhteen ehtoja sellaisina kuin luovuttaja oli velvollinen niitä ennen luovutusta noudattamaan säädetään työsopimuslaissa, kun taas vapaaehtoisesta lisäeläketurvaa koskevassa lainsäädännössä säädetään eläketurvan järjestämistavoista.

1.2. Suomea sitovat kansainväliset säännökset ja käytäntö

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä

annettu direktiivi 77/187/ETY ja sen muutosdirektiivi 98/50/EY on kodifioitu direktiiviksi 2001/23/EY, jäljempänä liikkeen luovutusdirektiivi. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät luovutuksen seurauksena luovutuksensaajalle. Direktiivin 3 artiklan 4 a kohdan mukaan, jolleivät jäsenvaltiot toisin säädä, 1 kohta ei koske työntekijöiden oikeuksia jäsenvaltion lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumattomiin, yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-etuuksiin. Artiklan 4 b kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kuitenkin joka tapauksessa edellä mainitusta 4 a kohdasta riippumatta toteutettava tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden ja sellaisten henkilöiden etujen turvaamiseksi, jotka eivät enää työskentele luovuttajan liikkeessä luovutuksen tapahtuessa, siltä osin kuin kyse on heidän välittömistä tai tulevista oikeuksistaan lisäeläkejärjestelmien mukaisiin vanhuus- ja perhe-etuuksiin. Liikkeen luovutusdirektiivi on vähimmäisdirektiivi. Jäsenvaltioilla on direktiivin 8 artiklan mukaan oikeus soveltaa tai ottaa käyttöön työntekijälle edullisempia lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä sekä sallia työntekijälle edullisempien työehtosopimusten tai työmarkkina-osapuolten välisten sopimusten soveltaminen ja edistää niiden soveltamista. Alun perin liikkeen luovutusdirektiivi 77/187/ETY pantiin kansallisesti täytäntöön vuonna 1992 Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen vuoksi muuttamalla aiempaa työsopimuslakia (320/1970). Eläketurva voidaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa ryhmitellä pakolliseen lakisääteiseen turvaan sekä täydentävään

ammattilliseen turvaan ja muuhun turvaan. Täydentävää ammatillista turvaa voidaan kuitenkin säännellä turvan järjestelyä koskevalla lainsäädännöllä. Pakollisen lakisääteisen turvan ja täydentävän ammatillisen turvan välillä on eräänlainen täydennysuhde. Lakisääteisen turvan tason ollessa alhainen kasvaa täydentävän turvan suhteellinen merkitys. Muista jäsenvaltioista poiketen Suomessa pakollisen lakisääteisen eläketurvan osuus kokonaiseläketurvasta on poikkeuksellisen merkittävä.

2. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on selkeyttää nykyistä oikeustilaa siten, että vapaaehtoinen lisäeläketurva työsuhteen ehtona olisi liikkeen luovutuksen yhteydessä samassa asemassa kuin muutkin työsuhteen ehdot. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslain liikkeen luovutusta koskevaa sääntelyä.

3. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun lainmuutoksen tarkoituksena on selkeyttää vallitseva oikeustilaa sellaiseksi, että liikkeen luovutuksen jälkeen luovutuksensaaja olisi suoraan työsopimuslain perusteella vastuussa liikkeen luovuttajan työntekijöilleen järjestämästä vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta samalla tavalla kuin luovuttaja oli siitä vastuussa ennen luovutusta. Organisatorisia tai henkilöstövaikutuksia esityksellä ei ole.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu työministeriön johdolla neuvotteluryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina keskeiset työmarkkinajärjestöt ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luvun 10 §. *Liikkeen luovutus*. Liikkeen luovutusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät luovutuksen seurauksena luovutuksensaajalle. Artiklan 4 a kohdan mukaan, jolleivät jäsenvaltiot toisin säädä, 1 kohta ei kuitenkaan koske työntekijöiden oikeuksia jäsenvaltion lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumattomiin, yhtiön tai saman toimialan yhtiöiden yhteisen lisäeläkejärjestelmän mukaisiin vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-etuksiin.

Alun perin liikkeen luovutusdirektiivi 77/187/ETY täytäntöönpantiin kansallisesti vuonna 1992 Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen vuoksi muuttamalla aiempaa työsopimuslakia (320/1970). Tällöin yrityskohtaisia lisäeläkkeitä ei erikseen käsitelty, vaan niiden katsottiin siirtyvän luovuttajalta luovutuksensaajalle samojen periaatteiden mukaisesti kuin muidenkin työsuhteeseen liittyvien etuuksien, minkä vuoksi lain 7 §:ää ei tarvinnut yrityskohtaisten lisäeläkkeiden vuoksi muuttaa. Työoikeudellisesti kyseiset lisäeläkkeet ovat työsuhteen ehtoina liikkeen luovutuksen yhteydessä samassa asemassa kuin muutkin työsuhteen ehdot.

Asiaa koskevan hallituksen esityksen (HE 109/1992) mukaan tarkoituksena oli täytäntöönpanna kyseinen vähimmäisdirektiivi kansallisesti siten, että direktiivin edellyttämä vähimmäistaso työntekijän oikeuksien turvaamiseksi toteutetaan. Tämän vuoksi voimassa ollut lainsäädäntöä muutettiin kolmikantaiseen lainvalmisteluun perustuen vain niiltä osin kuin direktiivissä oli työntekijälle edullisempia säännöksiä. Liikkeen luovutusdirektiivin mahdollistama sääntely, jonka mukaan yrityskohtaisten lisäeläkkeiden ei tarvitsisi siirtyä uuden työnantajan vastuulle, olisi merkinnyt työntekijän

kannalta heikennystä kansalliseen oikeustilaan. Tällainen sääntely ei olisi ollut yhteisön työoikeudellisten vähimmäissäädösten täytäntöönpanossa yleisesti noudatetun lainvalmistelukäytännön mukaista. Mikäli lisäeläketurva olisi asetettu eri asemaan kuin muut työsuhteen ehdot, kyseistä työsopimuslain säännöstä olisi esitetty muutettavaksi.

Korkein oikeus on kuitenkin ratkaisussaan KKO 2001: 72 päätenyt lähinnä kansallista täytäntöönpanoa koskevan lainvalmistelun esitöitä tulkitsemalla siihen, että liikkeen luovutuksensaaja ei ole työsopimuslain perusteella vastuussa luovuttajan työntekijöilleen järjestämästä vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta, vaikka lisäeläketurva olisi liikkeen luovuttajan ja työntekijän välisen työsuhteen ehto. Ratkaisussa lisäeläketurva on siten asetettu eri asemaan kuin muut työsuhteeseen liittyvät etuudet. Tämän vuoksi voimassa olevaa työsopimuslakia olisi täsmennettävä siten, että lain 1 luvun 10 §:n 2 momentin säännös työsuhteesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisestä koskisi lisäeläketurvaa, jolla tarkoitetaan neuvoston asetuksen 1408/71 mukaiseen pakolliseen ja lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuulumattomia etuuksia, samalla tavoin kuin muitakin työsuhteeseen liittyviä etuuksia. Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan kyseiseen lainkohtaan nimenomaisesti sisällytettäväksi luovutuksensaajan velvollisuus noudattaa työsuhteista johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niihin liittyviä työsuhte-etuksia, sellaisina kuin luovuttaja oli niitä velvollinen noudattamaan.

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

työsopimuslain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä tammikuuta 2001 annetun työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 luku
Yleiset säännökset
10 §
Liikkeen luovutus

uudelle omistajalle tai haltijalle. Ennen luovutusta eräänytyneestä työntekijän palkka- tai muusta työsuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovuttaja on kuitenkin luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta eräänytyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhde-etuudet siirtyvät liikkeen

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Naantalissa 28 päivänä kesäkuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Filatov*

Liite
Rinnakkaisteksti

Laki

työsopimuslain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä tammikuuta 2001 annetun työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

10 §

Liikkeen luovutus

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutus-hetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän palkka- tai muusta työsuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovuttaja on kuitenkin luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu.

1 luku

Yleiset säännökset

10 §

Liikkeen luovutus

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet *sekä niihin liittyvät työsuhde-etuudet* siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän palkka- tai muusta työsuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovuttaja on kuitenkin luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .